

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 87/2025-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a sudcov Libora Duľa a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED] zastúpených Mgr. Patríciovou Urbanovou, advokátkou, Sládkovičova 9, Žilina, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 61C/13/2023 (pôvodne vedenom Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 14C/99/2013) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 61C/13/2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. 61C/13/2023 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume každému po **5 000 eur**, ktoré im **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **2 374,40 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšných častiach ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov, skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. februára 2025 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1, 2, a 4 ústavy postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 61C/13/2023 (pôvodne vedenom okresným súdom pod sp. zn. 14C/99/2013). Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Zároveň žiadajú o priznanie finančného zadosťučinenia v sume každému po 25 000 eur a náhrady trov konania. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 87/2025-21 z 25. februára 2025 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou z 19. mája 2013 domáhali na okresnom súde proti štátu zastúpenému Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky zaplata sumy 8 000 000 eur z titulu náhrady škody, nemajetkovej a morálnej ujmy, ku ktorej malo dôjsť v súvislosti s trestným stíhaním, nezákonným vykonávaním väzby a trestu odňatia slobody sťažovateľa v 1. rade ako protiprávnym zásahom do ich súkromia a rodiny. V napadnutom konaní, ktoré je v súčasnosti vedené na mestskom súde, nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté.

3. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení označených práv sťažovateľov zbytočnými prietahmi konajúceho súdu v napadnutom konaní. Sťažovatelia zrekapitulovali doterajší priebeh napadnutého konania, poukázali na jeho celkovú dĺžku, pričom sú toho názoru, že v konaní boli vykonané iba jednoduché a štandardné procesné úkony. Sťažovatelia sa v zásade nepodieľali a ani nemohli na rokoch neoprávnenej nečinnosti a pasivity súdu. Sú toho názoru, že súdy svojou pasivitou vedome odmietajú odstrániť stav právnej neistoty.

4. Sťažovatelia adresovali 29. mája 2020 predsedovi súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorý ju vyhodnotil ako dôvodnú a konanie zaradil medzi sledované veci. Napriek uvedenému bolo odvtedy vo veci nariadené len jedno pojednávanie, a to na 19. november 2024, ktoré bolo následne odročené na 18. február 2025. Mestský súd tak naďalej spôsobuje v napadnutom konaní zbytočné prietahy svojou nečinnosťou a neefektívnym postupom, ktorých intenzita zakladá porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

5. Podpredseda mestského súdu pripustil, že v konaní je možné badať nečinnosť v období od 29. mája 2015 do 19. augusta 2020, čo v rámci vybavovania sťažnosti na prietahy skonštatoval aj okresný súd. K dôvodom nečinnosti sa však vyjadriť nevie, keďže konanie bolo vedené na okresnom súde. Podpredseda mestského súdu však nesúhlasí s tvrdením sťažovateľov, že nečinnosť a neefektívna činnosť pretrvávajú aj v konaní vedenom na mestskom súde. Mestský súd

v súčasnosti koná plynule a bez prieťahov, od polovice roka 2024 boli naplánované 3 pojednávania, pričom 2 z nich boli odročené z dôvodov na strane sťažovateľov. V súčasnosti je termín pojednávania nariadený na 9. júl 2025.

6. Vzhľadom na obsah súdneho spisu a vyjadrenia podpredsedu mestského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľov na zaujatie stanoviska k danému vyjadreniu a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením nimi označených práv podľa ústavy a dohovoru je založená na existencii zbytočných prieťahov v napadnutom konaní, ktoré vznikli pri nekonaní, resp. neefektívnej činnosti súdu prvého stupňa v napadnutom konaní.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

9. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá,

ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

11. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov. Konaniu možno priznať určitý stupeň skutkovej zložitosti, ktorá vznikla v dôsledku vád a formálnych nedostatkov náležitosti žaloby, keďže až v priebehu konania sa ustaloval predmet konania, ako aj okruh pasívne legitimovaných subjektov, ktorý bol navyše v dôsledku viacerých doplnení a zmien žaloby modifikovaný.

12. Pri hodnotení správania sťažovateľov ústavný súd konštatuje, že svojím správaním, resp. procesnou aktivitou prispeli k celkovej dĺžke napadnutého konania. Súd prvého stupňa sa musel vysporiadať s výraznými formálnymi nedostatkami žaloby, ustáliť predmet konania i okruh aktívne legitimovaných subjektov, čo malo nepochybne vplyv na dĺžku konania. Dve z troch dosiaľ naplánovaných pojednávaní boli odročené z dôvodov na strane sťažovateľov. Z obsahu súdneho spisu taktiež vyplýva, že sťažovatelia podávali opravné prostriedky takmer proti každému dosiaľ vydanému procesnému rozhodnutiu súdu, čo malo bezpochyby vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že v súlade s platnou judikatúrou ESLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa ESLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prietahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 vo veci Dostál proti Českej republike, § 220).

13. V súvislosti s posudzovaním postupu súdu prvého stupňa ústavný súd už na úvod konštatuje, že aktuálna celková dĺžka napadnutého konania, ktorá predstavuje dobu takmer 12 rokov od podania žaloby, zásadne presiahla dobu súladnú s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a už táto skutočnosť sama osebe je spôsobilá na vyslovenie porušenia daných práv.

14. Po preskúmaní súdneho spisu ústavný súd uvádza, že postup súdu prvého stupňa bol poznačený výraznými obdobiami nečinnosti, ako aj neefektívnou a nesústredenou činnosťou, v dôsledku čoho došlo k vzniku zbytočných prietahov. Napadnuté konanie začalo 20. mája 2013 doručením žaloby okresnému súdu, ktorý v úvodnej fáze napadnutého konania postupoval plynulo a bez prietahov. Od 29. júna 2015, keď bol okresnému súdu vrátený spis z Krajského súdu v Bratislave, možno badať najvýraznejšie obdobie súvislej nečinnosti súdu prvého stupňa, ktoré trvalo až do 19. apríla 2020, keď okresný súd vyzval žalobcov na odstránenie vád žaloby. Súvislé päťročné obdobie nečinnosti, ktoré samo osebe presiahlo priemernú dĺžku civilného konania, nemožno nijako ospravedlniť.

15. V roku 2020 postupoval okresný súd opäť pomerne plynulo, pričom jeho úkony spočívali v doručovaní vyjadrení stranám sporu spolu s výzvami na vyjadrenie. Ďalšie výrazné obdobie nečinnosti zaznamenal ústavný súd v období od 2. marca 2021, keď okresný súd vyzval žalobcov na vyjadrenie k vyjadreniam žalovaných, až do 14. februára 2023, keď postúpil spis na vybavenie Okresnému súdu Žilina. Práve rozhodnutie o postúpení veci je podľa ústavného súdu výrazným prejavom nesústredenosti konajúceho súdu, keďže dôvod na postúpenie spisu videl okresný súd až

po siedmich rokoch od účinnosti príslušného procesného kódexu a navyše postúpenie veci bolo neopodstatnené, keďže Krajský súd v Žiline uznesením č. k. 10NcC/4/2023-325 z 24. mája 2023 určil, že na konanie je miestne príslušný okresný súd. Spis bol napokon vrátený 14. júla 2023 mestskému súdu, ktorý je právnym nástupcom okresného súdu pri danej súdnej agende.

16. Ústavný súd uznáva, že od vzniku mestského súdu sa koná vo veci plynulo, boli nariadené tri pojednávania, pričom dve z nich boli odročené z dôvodov na strane sťažovateľov. Uskutočnilo sa teda dosiaľ reálne len jediné pojednávanie (8. 10. 2024) a najbližší termín pojednávania je naplánovaný na 9. júl 2025. Napriek tomu ústavný súd nemôže považovať za akceptovateľné, aby sa súd prvej inštancie začal zaoberať meritom veci až po desiatich rokoch od podania žaloby.

17. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania poznamenanú výraznými obdobiami nečinnosti, ako aj nie dostatočne efektívnou činnosťou súdu prvého stupňa ústavný súd dospel k záveru, že mestský súd ako nástupnícky súd okresného súdu nepostupoval v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu. Ústavný súd preto dospel k záveru, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Vzhľadom na to, že v napadnutom konaní nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté, ústavný súd prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1, 2 a 4 ústavy:

19. Sťažovatelia sú taktiež presvedčení, že v dôsledku zbytočných prietáhov dochádza aj k porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu zakotvenú v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 12 ods. 1, 2 a 4 ústavy.

20. Ústavný súd pri posudzovaní namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zbytočnými prietahmi všeobecného súdu poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, v zmysle ktorej k vysloveniu porušenia základného práva na spravodlivý proces môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné prietahy, ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmet konania, teda to, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti – *denegatio iustitiae* (pozri m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*).

21. Ústavný súd napriek celkovej neakceptovateľnej dĺžke napadnutého konania v okolnostiach prerokúvanej veci konštatuje, že aktuálny stav prerokúvanej veci nezodpovedá možnému vysloveniu porušenia označených práv, a to prihliadajúc na obsah súdneho spisu a výraznú procesnú aktivitu sťažovateľov. Z uvedeného dôvodu tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

22. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd považoval v okolnostiach danej veci za primerané priznať sťažovateľom finančné zadosťučinenie vo výške každému po 5 000 eur zo strany mestského súdu, ktoré im je mestský súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania v sume 2 374,40 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2025 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2025 v sume 371 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2025 v sume 14,84 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo pri piatich sťažovateľoch predstavuje sumu 2 374,40 eur. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. apríla 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu